

**RAPPORT 2012/1
INVENTERING
av skalbaggsfaunan
i Fjällnora 2011**

Joel Hallqvist

FÖRFATTARE

Joel Hallqvist

OMSLAGSFOTO

Fönsterfälla på granhögstubbe. FOTO: Joel Hallqvist

PRODUKTION OCH LAYOUT

Upplandsstiftelsen

KONTAKT UPPLANDSSTIFTELSEN

Telefon 018-611 62 71

Hemsida www.upplandsstiftelsen.se

© Upplandsstiftelsen 2012

Statliga bidrag till lokala och kommunala naturvårdsprojekt
är medfinansier för genomförandet av detta projekt.

Inventering av skalbaggsfaunan i Fjällnora 2011

Av Joel Hallqvist

Sammanfattning

18 fönsterfällor satt uppe under juni och juli på trädslagen gran, asp, lind, ek och alm, på de två sistnämnda satt endast en fälla vardera. Även andra metoder som sällning och slaghåvning användes för att samla in djuren. Under inventeringen registrerades totalt 273 skalbaggsarter, av dessa är nio rödlistade, alla i kategorin "nära hotad" (NT). Den största andelen av de rödlistade arterna återfinns i en grupp som kan utnyttja flera olika lövträd för sin utveckling, inslaget av hassel och död asp i delar av området kan kanske spela en viktig roll för dessa. Även på gran återfanns en rad intressanta arter med mörksömmad barksvartbagge *Corticeus suturalis* och gulbandad brunbagge *Orchesia fasciata*, båda rödlistade, som främsta utropstecken. Enfärgad brandsvampbagge *Diplocoelus fagi* ingår i åtgärdsprogrammet för skalbaggar på skogslind och visar att det även finns vissa naturvärden kopplade till lindarna i området.

Tillvägagångssätt & fällor

Områdets skalbaggsfauna undersöktes sommaren 2011, till största delen användes fönsterfällor men även håvning och sällning praktiserades i viss ursträckning. Totalt användes 18 fönsterfällor som tömdes två gånger under inventeringen som pågick under juni och juli 2011.

Död gran av olika slag var det substrat som flest fällor placerades ut på, åtta fönsterfällor sattes på detta trädslag. Sex av fällorna på gran sattes ut i den östra delen av området där även de fyra fällor som placerades på asp återfanns, dessa representeras av fällorna 1-10.

Kring Hovgården i områdets västra del placerades två fällor på gran samt de fyra som sattes på lind, en fälla vardera sattes även på en grov hålek och en kraftig alm ganska nära sjökanten. Dessa utgörs av fällorna 11-18.

Fälla 1: Granhögstubbe med intilliggande granlåga och torrakor.

Fälla 2: Grantorraka med låga och hässlen runtom.

Fälla 3: Kraftigt angripen men fortfarande levande gran med lågor och torrakor runtom.

Fälla 4: Asplåga bredvid asphögstubbe och granlågor.

Fälla 5: Granlåga med några granlågor runtom.

Fälla 6 och 7: Asplågor på blockig mark med asplågor och grantorrakor i närheten.

Fälla 8: Granstubbe med gott om klibbtickor, nära granlåga och hässlen.

Fälla 9: Hängande aspgren med asphögstubbar, asplågor, granlågor och grantorrakor runtomkring.

Fälla 10: Färsk granlåga med gott om hässlen i närheten.

Fälla 11: Liggande lindgren med ris av lövträd runtomkring.

Fälla 12: Äldre Lind.

Fälla 13: Grov ek med stamhållet.

Fälla 14: Granlåga med grantorrakor i närheten.

Fälla 15: Äldre Lind.

Fälla 16: På kraftig grantorraka med mycket klibbtickor, granlågor runtom.

Fälla 17: Grov äldre alm nära sjökanten med en hel del granraker och al i närheten.

Fälla 18: Skuggad äldre lind med håligheter.

Arterna

Totalt hittades 273 skalbaggsarter varav nio är rödlistade enligt 2010 års rödlista, alla de rödlistade arterna återfinns i kategorin "nära hotad" (NT). Nedan följer en genomgång av de mer intressanta arterna i inventeringen uppdelade efter värdträd.

Bland de arter funna i inventeringen som är knutna till gran återfinns både sådana som är beroende av döende eller nydöda träd samt sådana som kräver mer nedbrutet substrat. Exempel på de förstnämnda är mörksömmad barksvartbagge *Corticus suturalis* NT och Yxbaggen *Serropalpus barbatus* båda mer eller mindre sällsynta arter som gynnas av den åttatandade barkborren *Ips typographus*, de återfanns båda i en fälla på en döende gran med kraftiga barkborreangrepp. Gulbandad brunbagge *Orchesia fasciata* NT kan utnyttja både barr och lövträd men återfinns främst på granlågor som ligger fuktigt i skuggiga lägen och är angripna av violticka. I inventeringen hittades även de tidigare rödlistade arterna granbarkgnagare *Microbregma emarginata* vilken föredrar grova ännu levande träd och halvknäpparen *Hylis cariniceps* som kan förekomma på både gran och lövträd. Även ett exemplar av den ovanliga trägnagaren *Ernobius abietinus* som enligt uppgift utvecklas i grangrenar insamlades.

En art som inte påträffades i inventeringen men som kan misstänkas finnas i området är gropig brunbagge *Zilora ferruginea* NT, det är en art som tidigare påvisats i närheten av Fjällnora och har liknande krav som den rödlistade gulbandad brunbagge *Orchesia fasciata* som beskrivs ovan. En orsak kan vara att man oftast träffar på denna art under vår och höst och därför kan ha undgått upptäckt.

När det kommer till de arter som är mer beroende av lövträd återfinns en rad intressanta arter som kan utvecklas i flera trädslag. Halvknäpparen *Microrhagus lepidus* NT som fångades i en fälla på asp tillsammans med sin vanligare släkting *Microrhagus pygmaeus* utvecklas i vitrötad ved av diverse lövträd t.ex. asp och hassel. Stekelbocken *Necydalis major* NT som fångades i en fälla på alm utvecklas i död ved på grova stående lövträd som asp, björk, lind och al. Kring de båda gaddbaggarna gulhornad gaddbagge *Mordellistena variegata* NT och skulderfläckad gaddbagge *Mordellistena humeralis* NT råder en viss osäkerhet kring biologin men båda arterna verkar utvecklas i död lövträdsved som hassel, ek och al, den förstnämnda hittades i två fällor på lind och den andra på gran.

Två arter i inventeringen som är specifikt knutna till lind är enfärgad brandsvampbagge *Diplocoelus fagi* NT och den tidigare rödlistade lindbocken *Oplasia cinerea*. Den första ingår i åtgärdsprogrammet (ÅGP) för skalbaggar på skogslind och är knuten till svampen linddyna (*Biscogniauxia cinereoliliacina*). Den andra arten som nästan bara återfinns i områden med gamla lindar är fortfarande ganska vanlig i Mälardalen och i sydöstra Småland. Båda arterna kan utvecklas i en skuggig miljö och är därför inte så känsliga för igenväxning, kanske är det denna egenskap som gör att de finns kvar i området vars lindar står ganska skuggigt.

Xyleborus cryptographus eller aspbarkborre är en tidigare rödlistad art som utvecklas i innerbarken på grova döda eller döende aspar. Svartvingad svampbagge *Leiestes seminigra* NT är antagligen knuten till myror i högstubbar och stående grova döda lövträd av främst asp och björk, här hittades den dock i fällan på ek.

Till de arter som lever på äldre hålekar hör mindre svampklobagge *Mycetochara humeralis* NT, och de tidigare rödlistade arterna brun guldbagge *Protaetia marmorata* och mörk ögonbagge *Euglenes oculatus*. Till ekfaunan hör även spolbaggen *Scraptia testacea* som nyligen upptäckts i Sverige, den var tidigare sammanblandad med *Scraptia fuscata* som varit rödlistad, om någon av arterna är ovanligare än den andra återstår att se.

En relativt sent invandrad art är hasselsplintborren *Scolytus carpini* som även den var rödlistad förut, i Sverige har den enbart hittats på Öland och Gotland samt i landskapen kring Mälaren, den lever på hassel och avenbok.

Bålgetingfuktbagge *Cryptophagus micaceus* som återfinns i flera fällor är också värd att nämnas, arten som tidigare var rödlistad är knuten till bon av trädlevande getingar som bålgeting *Vespa crabro* vilken också påträffades i några fällor. Kortvingen *Atheta (Neohilara) subterranea* är också en sällsynt art och återfinns oftast på fina lövskogslökalor.

Ett överraskande och roligt fynd utgjordes av ett dött exemplar av dödgrävaren *Nicrophorus humator* som hittades på den asfalterade vägen som leder till parkeringen. Antagligen hade den blivit påkörd av en bil efter att den lockats dit av doften från en död grävling som låg i diket. Denna art är inte rapporterad från Uppland tidigare och detta fynd är det nordligaste hittills i vårt land.

Quedius mesomelinus		20		7	8	2						1				1			1		
Quedius tenellus		1										1									
Quedius xanthopus		9	1	6	2																
Geotrupes stercorosus		174								174											
Aphodius rufipes		1								1											
Serica brunna		1					1														
Protaetia marmorata		1																	1		
Protaetia cuprea		28	1	2		1	1		1	18						1	3				
Trichius fasciatus		3																		3	
Microcara testacea		1												1							
Cyphon coarctatus		1																	1		
Cyphon ochraceus		6										1		5							
Cyphon variabilis		1																	1		
Hylis cariniceps		2		1		1															
Microrhagus lepidus	NT	1						1													
Microrhagus pygmaeus		3						3													
Trixagus dermestoides		19								10	3					6					
Athous vittatus		7	1	1				1											2	1	1
Athous haemorrhoidalis		4	1									2		1							
Athous subfuscus		46	2	2	1	16	5	1		9		1	1	2		5	1				
Denticollis linearis		4								1		3									
Ctenicera pectinicornis		1																		1	
Prosternon tessellatum		1												1							
Ampedus balteatus		1																	1		
Melanotus castanipes		10	2	1	3					1	1									2	
Dalopius marginatus		17	2	1		3	1	1	1	1		1		2		1	2	1			
Podabrus alpinus		3					1			2											
Rhagonycha lignosa		2										1							1		
Rhagonycha atra		2					1			1											
Malthinus biguttatus		1																		1	
Malthinus punctatus		3	2																	1	
Malthinus frontalis		1												1							
Malthodes fibulatus		2												2							

Soronia grisea		3														1	1		1		
Pocadius ferrugineus		1								1											
Cychramus luteus		11	6	1						2										1	1
Glischrochilus hortensis		132	5	21	6	3	16	3	11	9	2	16	6	1	6	13	4	10			
Glischrochilus quadripunctatus		4			1		1			1		1									
Pityophagus ferrugineus		14			2	1				3		6			1				1		
Rhizophagus ferrugineus		190			184	3	1			1									1		
Rhizophagus dispar		1							1												
Rhizophagus bipustulatus		6	1						1	1	1				1		1				
Rhizophagus cribratus		3						1			1								1		
Silvanoprus fagi		4										4									
Cryptolestes abietis		1			1																
Pteryngium crenatum		2								2											
Micrambe abietis		4					2					2									
Cryptophagus micaceus		13			1		2		1						4			1	4		
Cryptophagus dentatus		1													1						
Atomaria ornata		1										1									
Atomaria turgida		5										5									
Atomaria apicalis		1										1									
Atomaria nigrirostris		1												1							
Atomaria bella		1							1												
Dacne bipustulata		4						2	2												
Triplax russica		1						1													
Diplocoelus fagi	NT	1															1				
Cerylon histeroides		11		1		1		1	1		2			1							4
Cerylon ferrugineum		7							3					1							3
Leiestes seminigra	NT	1												1							
Endomychus coccineus		1				1															
Orthoperus atomus		1										1									
Orthoperus corticalis		1					1														
Latridius hirtus		7			1	1		1	1		2								1		
Latridius consimilis		1														1					
Enicmus rugosus		92		3	6	11	9	20	15	6		2		1	7		2	8	1	1	

Kommunens fastighetsinnehav
(OBSERVERA att felaktiga fastigheter förekommer)
Kommunen upplåter med tomträtt
Ägd av kommunen

ÄLLBO

FJÄLLBO

FJÄLLNORA

FUNBO-HOVGÅRDEN

FJÄLLNORA (Funbo)

Utskriftsdatum: 2011-03-29

Skala 1:10000

KARTA A : Översiktskarta

Denna rapport belyser förekomsten av skalbaggsarter på trädslagen gran, asp, lind, ek och alm i Fjällnora friluftsområde. Under inventeringen registrerades totalt 273 skalbaggsarter, av dessa är nio rödlistade, alla i kategorin "nära hotad" (NT). Inventeringen ingår som en del i LONA-projektet "Framtagande av skötselplan samt restaurering av hagmark och bryn i Fjällnora" som är ett samarbete mellan Upplandsstiftelsen och Uppsala kommun.

NATURVÅRD & FRILUFTSLIV

Box 26074, 750 26 Uppsala
info@upplandsstiftelsen.se
www.upplandsstiftelsen.se